

KS. JERZY ADAMCZYK
Wyższe Seminarium Duchowne w Radomiu
ORCID: 0000-0003-1415-7378

ZEBRANIA KAPITULNE (KAN. 506 § 1)

Treść: Wstęp. – 1. Zwoływanie zebrań kapitulnych. – 2. Uczestnicy zebrań kapitulnych. – 3. Przebieg i przedmiot obrad kanonicznych. – 4. Podejmowanie uchwał. – Wnioski.

Wstęp

Prawodawca kodeksowy w kan. 503 definiuje kapitułę kanoników, katedralną lub kolegiacką, jako kolegium kapłanów, którego zadaniem jest sprawowanie bardziej uroczystych czynności liturgicznych w kościele katedralnym lub kolegiackim. Dodaje ponadto, że kapituła katedralna wypełnia ponadto zadania zlecone jej przez prawo lub przez biskupa diecezjalnego. Przed kapitułami, które w obowiązującym prawie zostały dogłębnie zreformowane i odebrano im wiele uprawnień o charakterze jurysdykcyjnym, postawiono zasadniczo kwestie sprawowania bardziej uroczystych czynności liturgicznych w kościele katedralnym lub kolegiackim, a w przypadku kapituły katedralnej przyznano także wykonywanie zadań zleconych przez prawo lub przez biskupa diecezjalnego. Wymienione zadania, mimo że obecnie bardzo, chyba za bardzo ograniczone, mają jednak nadal ważne znaczenie w misji zbawczej Kościoła.

Aby wymienione czynności kapituły mogły owocnie pełnić, konieczne są posiedzenia kapitulne, na których *capitulares* omawiają i przyjmują na płaszczyźnie kanonicznej różne uchwały, czy dokonują różnych wyborów (głosowanie), a także konfrontują aktywność kapituły z prawem powszechnym, partykularnym i własnym statutem,

który kapituła sama uchwała aktem kapitulnym, a zatwierdza go biskup diecezjalny.

W niniejszym artykule zostanie podjęta problematyka zebrań kapitulnych, o których wspomina kan. 506 § 1¹. Przedstawiona zostanie kwestia zwoływania zebrań kapitulnych, z kolei omówi się sprawę uczestników tych zebrań, dalej przebieg i przedmiot obrad kanonicznych, by na zakończenie podjąć problematykę podejmowania uchwał przez kanoników. Rozważania niniejszego przedłożenia mają być przyczynkiem do ukazania doniosłej roli sesji kapitulnych, które mają zasadnicze znaczenia dla owocnego wypełniania różnorodnych zadań powierzanych kapitułom przez prawo, czy biskupa diecezjalnego.

1. Zwoływanie zebrań kapitulnych

Kan. 506 § 1 aktualnego Kodeksu stanowi, że w swoich statutach, które są obowiązkowe, kapituły winny określać m. in. sprawę odbywania zebrań, na których załatwia się sprawy związane z działalnością kapituły, jak również określić warunki wymagane do ważności lub godziwości podejmowanych czynności, z zachowaniem jednak przepisów prawa powszechnego². Pośrednio o zebraniach kapitulnych mówi kan. 509 § 1 gdzie stwierdza się, że po wysłuchaniu zdania kapituły, do biskupa diecezjalnego należy prawo nadawania wszystkich i poszczególnych kanonikatów, jak również, że biskup zatwierdza wybranego przez kapitułę jej przewodniczącego. Kapituła wybiera

---

¹ W artykule nie będą brane pod uwagę zebrania kapitulne, które są posiedzeniami kapituły katedralnej wykonującej zadania kolegium konsultorów, w przypadku, gdy kapituła katedralna na mocy postanowienia konferencji episkopatu otrzymała pełnienie zadań kolegium konsultorów, o czym w kan. 502 § 3 CODEX IURIS CANONICI *auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus. Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań 1984, (odtąd: KPK).

² Por. J. ARRIETA, *Diritto dell'organizzazione ecclesiastica*, Milano 1997, s. 438. G. BIER, *Cabildo de canónigos*, w: *Diccionario General de Derecho Canónico*, Obra dirigida y coordinada por J. Otaduy, A.Viana, J. Sedano, vol. I, Editorial Aranzadi, Pamplona 2012, s. 782. J. KRUKOWSKI, *Komentarz do kan. 503-510*, w: *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*. T. 2. Ks. II (1). Lud Boży, J. Krukowski (red.), Poznań 2005, s. 398.

kanonika penitencjarza i obsadza inne urzędy kapitulne³. Kan. 443 § 5 stanowi, że na synod prowincjalny należy wezwać wybranych przez kapituły katedralne dwóch ich przedstawicieli, co wskazuje na przeprowadzenie wyborów, a więc na spotkanie.

Redaktorzy *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum Successores”* stwierdzają, że, „w poszanowaniu dla praw fundacyjnych oraz biorąc pod uwagę obyczaje i lokalną tradycję, kapituła opracuje własne statuty, które następnie mają być przedstawione biskupowi do zatwierdzenia. Korzystne byłoby opracowanie regulaminów, w których przewidziano by bardziej szczegółowe kwestie dotyczące sposobu funkcjonowania kapituły”, co wskazuje na odbywanie zebrań kanonickich⁴. *Dyrektorium Ecclesiae imago* ustala, że biskup pyta kanoników o zdanie w wypadkach przewidzianych prawem powszechnym, zwłaszcza dotyczących spraw gospodarczych. Zawsze z nimi rozmawia delikatnie i z szacunkiem jako ojciec oraz z wdzięcznością przyjmuje ich rady. Chętnie korzysta z ich pomocy w załatwianiu szczególnych spraw, co suponuje odbywanie posiedzeń kapitulnych⁵.

Kan. 596 § 1 używa na określenie zebrań kanonickich słowa *conventus*, co znaczy: zebranie się, zgromadzenie⁶. Słowo „zebranie” oznacza „zgromadzenie pewnej liczby osób poświęcone omawianiu jakis spraw”⁷. Tak więc zebranie kapitulne to prawnie określone w statutach zgromadzenie kanoników, w celu omówienia, czy załatwienia

---

³ Por. KPK, kan. 508; por. M. SITARZ, *Organy kolegialne w Kościele partykularnym*, w: Kościół partykularny w Kodeksie Jana Pawła II, J. Krukowski, M. Sitarz (red.), Lublin 2004, s. 150. G. BIER, *Cabildo de canónigos*, s. 782.

⁴ CONGREGATIO PRO EPISCOPIS, *Direttorio per il ministero pastorale dei vescovi* (22 febbraio 2004), nr 187, Città del Vaticano 2004, tekst polski: KONGREGACJA DO SPRAW BISKUPÓW, *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum Successores”*, Kielce 2005.

⁵ SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS, *Directorium Ecclesiae imago* de pastorali ministerio Episcoporum (22 februarii 1973), nr 205, w: *Enchiridion Vaticanum*, t. 4, Bologna 1997 nr 1945-2328, tekst polski: Posoborowe Prawodawstwo Kościelne, opr. E. Szafrowski, t. VI, z. 1, Warszawa 1975, nr 10370-11035.

⁶ A. JOUGAN, *Słownik kościelny łacińsko-polski*, Warszawa 1992, s. 156.

⁷ *Słownik języka polskiego*, M. SZYMCAK (red.), t. III, Warszawa 1981, s. 998.

określonych przez prawo spraw. Oczywiście nie są zebraniem kanonicznymi w sensie prawnym spotkania nieformalne, nieoficjalne, czy towarzyskie członków kapituły. Wyczerpująco cel sesji kanonicznych przedstawia *Statut Kapituły Kolegiackiej w Mielcu*: „kapituła przejawia i realizuje swoją działalność kolegiąlną poprzez ogólne sesje, dyskusje podczas posiedzeń, podejmowanie uchwał lub zaleceń oraz głosowania nad wnioskami”⁸.

Kwestię zebrań kanonicznych aktualny Kodeks powierza statutom kapitulnym, które kapituły, jako publiczne osoby prawne, uchwalają poprzez prawny akt kapitulny, a zatwierdza je biskup diecezjalny⁹. Prawny akt kapitulny (*legitimus actus capitularis*) to kolegiąlna działalność kapituły zgodne z prawem¹⁰. Statut prawnie uchwalony przez kapitułę i zatwierdzony przez biskupa diecezjalnego jest zbiorem przepisów, którymi kapituła się rządzi. Wspomniany statut nie jest ustawą w ścisłym znaczeniu, gdyż kapituła, która go uchwała, nie ma władzy ustawodawczej. Normy statutu mają charakter umowny (*normae conventionales*); obowiązują one na podstawie umowy i złożonej przysięgi kanonicznej. Niezależnie od statutu kapituła może podejmować uchwały partykularne, które nie wymagają aprobaty biskupa; kapituła może je zmieniać i znosić byleby nie były one przeciwne postanowieniom statutowym¹¹. Jest jasne, że aby omówić zebrania kapitulne przewidziane wyraźnie przez kan. 506 § 1 KPK, a powierzone statutom kapitulnych, należy oprzeć się głównie na dyspozycjach wspomnianych zbiorów norm.

---

⁸ *Statut Kapituły Kolegiackiej w Mielcu* (25 grudnia 2017), art. IX § 1, *Currenda* 167 (2017), nr 4, s. 602-611.

⁹ Por. KPK, kan. 505.

¹⁰ Por.. KPK, kan. 119.

¹¹ Por. T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II. Lud Boży jego nauczanie i uświęcanie*, t. 2, Olsztyn 1986, s. 246-250, s. 246-247; por. G. READ, *Commentary to can. 503-510*, w: *The canon law letter and spirit a practical guide to the code of canon law*. Prepared by the canon law society of Great Britain and Ireland in association with The Canadian Canon Law Society, F. Morrisey (ed.), London 1999, s. 280.

Przepisy statutowe dzielą sesje kapitulne na zwyczajne i nadzwyczajne¹². Gdy idzie o te pierwsze, to statuty mówią o sesji generalnej¹³, czy zwyczajnej¹⁴, a więc o takich sesjach, które zawsze, niezależnie od okoliczności mają się odbywać, i które są przepisane wyraźnie, co do terminu przez statut kapituły¹⁵.

Statuty przewidują także sesje nadzwyczajne, czyli takie, które wynikają z okoliczności, czy aktualnych potrzeb, które należy omówić na posiedzeniu. Redaktorzy *Estatutos del Venerable Cabildo Eclesiástico Metropolitano de la Arquidiócesis de Santa Fe de la Vera Cruz* stwierdzają, że „sesje są zwyczajne i nadzwyczajne. Zwyczajnymi są te, które są celebrowane okresowo, a nadzwyczajnymi te, które są celebrowane poza tymi dniami”¹⁶, natomiast *Statut Kapituły Kolegiackiej w Garwolinie* ustala, że „ponadto, w razie potrzeby, prepozyt może zwołać sesję nadzwyczajną, powiadamiając o tym kanoników, przynajmniej dwa tygodnie przed wyznaczonym terminem”¹⁷.

Interesujący jest podział sesji w kapitule w katedralnej w Walencji w Hiszpanii. Według *Estatutos del Cabildo de la s. i. catedral basilica*

---

¹² Por. J. DYDUCH, *Posoborowa odnowa Kapituły Metropolitalnej w Krakowie*, *Analecta Cracoviensia* 37 (2005), s. 503.

¹³ *Statuty Szczecińskiej Kapituły Katedralnej* (1 lipca 2008), art. 36, Prezbiterium. Pismo Urzędowe Diecezji Szczecińsko-Kamińskiej 36 (2008), nr 7-8, s. 205-216.

¹⁴ *Statuty Kamińskiej Kapituły Kolegiackiej* (1 lipca 2008), art. 35, Prezbiterium. Pismo Urzędowe Diecezji Szczecińsko-Kamińskiej 36 (2008), nr 7-8, s. 217-228. *Statuty Myśliborskiej Kapituły Kolegiackiej* (1 lipca 2008), art. 34, Prezbiterium. Pismo Urzędowe Diecezji Szczecińsko-Kamińskiej 36 (2008), nr 9-10, s. 294-305. *Statut Kapituły Kolegiackiej w Garwolinie* (20 kwietnia 2011), art. III § 2 A, *Wiadomości Diecezjalne Siedleckie* 80 (2011), nr 7-8, s. 338-346. *Estatutos del Venerable Cabildo Eclesiástico Metropolitano de la Arquidiócesis de Santa Fe de la Vera Cruz Aprobado por el Sr. Arzobispo de Santa Fe de la Vera Cruz Don José María Arancedo* (24 junio 2015), art. 44, *Anuario Argentino de Derecho Canónico* 31 (2015), s. 377-387.

¹⁵ Np. „Dwa razy do roku cała Kapituła (wszyscy kanonicy gremialni i honorowi) ma obowiązek brać udział w uroczystej sesji”. *Statuty Krośnieńskiej Kapituły Kolegiackiej* (12 sierpnia 2005), st. 7, *Kronika Archidiecezji Przemyskiej* 91 (2005), nr 3-4, s. 134-141.

¹⁶ *Estatutos del Venerable Cabildo Eclesiástico Metropolitano de la Arquidiócesis de Santa Fe de la Vera Cruz Aprobado por el Sr. Arzobispo de Santa Fe de la Vera Cruz Don José María Arancedo*, art. 44.

¹⁷ *Statut Kapituły Kolegiackiej w Garwolinie*, art. III § 2 B.

metropolitana de S. María de Valencia sesje kapitulne mogą być: zwyczajne (odbywające się dwa razy w miesiącu), przedkapitulne (*pre-cabildos*, odbywające się przed pierwszą zwyczajną sesją miesięczną co miesiąc), nadzwyczajne (mają zajmować się sprawami o większym znaczeniu), okazjonalne lub *parauletes* (mają za przedmiot sprawy pilne), trzy sesje wielkanocne lub z okazji *renovación de cargos* (związane z uiszczaniem pieniężnych składek kanonickich) oraz związane z przyjęciem nowych kanoników¹⁸.

Statuty ustalają także czas odbywania sesji kapitulnych. Gdy idzie o sesje zwyczajne, to np. według *Statutów Szczecińskiej Kapituły Katedralnej* „posiedzenia kapitulne odbywają się każdego roku, w uroczystość św. Jakuba Apostoła (25.VII). Kapituła odbywa swoją sesję generalną”¹⁹, według *Statutów Krośnieńskiej Kapituły Kolegiackiej* „cała Kapituła gromadzi się z Bazylice Kolegiackiej w swoje święto patronalne, tj. w Uroczystość Trójcy Przenajświętszej. Przy tej okazji może mieć miejsce jedna z dwóch dorocznych sesji Kapituły. Druga sesja odbywa się 11 listopada – w Święto Niepodległości Ojczyzny lub w innym uzgodnionym terminie”²⁰, a zgodnie ze *Estatutos del Cabildo de la s. i. catedral basílica metropolitana de S. María de Valencia* sesje zwyczajne odbywają się dwukrotnie w miesiącu²¹, natomiast w świetle *Estatutos del Venerable Cabildo Eclesiástico Metropolitano de la Arquidiócesis de Santa Fe de la Vera Cruz* „sesja zwyczajna odbędzie się na początku roku kapitulnego (marzec), w połowie roku (czerwiec) i na końcu (grudzień)”²². Statuty kapituły katedralnej w Brindisi stanowią: „co trzy lata w pierwszej połowie stycznia odbywa się spotkanie

---

¹⁸ *Estatutos del Cabildo de la s. i. catedral basílica metropolitana de s. María de Valencia* (Enero 2007), art. 107-110, www.catedraldevalencia.es/de/el-cabildo_estatutos.php, (dostęp: 4 01 2018).

¹⁹ *Statuty Szczecińskiej Kapituły Katedralnej*, art. 36.

²⁰ *Statuty Krośnieńskiej Kapituły Kolegiackiej*, st. 7.

²¹ *Estatutos del Cabildo de la s. i. catedral basílica metropolitana de s. María de Valencia*, art. 110, nr 1.

²² *Estatutos del Venerable Cabildo Eclesiástico Metropolitano de la Arquidiócesis de Santa Fe de la Vera Cruz Aprobado por el Sr. Arzobispo de Santa Fe de la Vera Cruz Don José María Arancedo*, art. 45.

w sprawie mianowania urzędów kapitulnych (kan. 164-179)²³, natomiast *Statuten des Limburger Domkapitels* stwierdzają, że „kapituła generalna odbywa się co roku w święto św. Jerzego Męczennika, patrona diecezji i katedry. Posiedzenie kapituły uważa się za zwołane bez specjalnego zaproszenia”²⁴.

Natomiast sesje nadzwyczajne kapituły odbywają się, jak następuje: „gdy zdaniem prepozyta zachodzi taka potrzeba, na polecenie Arcybiskupa Metropolity, na umotywowany pisemnie wniosek przynajmniej sześciu kanoników”²⁵, „dziekan sam może zwoływać nadzwyczajne sesje, kiedy tylko uzna to za stosowne i kiedy winien to uczynić na prośbę arcybiskupa lub bezwzględnej większości kanoników gremialnych, którzy muszą przedstawić, przynajmniej w sposób ogólny przedmiot zebrania”²⁶, sesje „nadzwyczajne mają zajmować się sprawami o większym znaczeniu. Mogą być zwoływane przez arcybiskupa lub administratora diecezjalnego, jeśli tego zażądadają, przez dziekana-przewodniczącego, po wysłuchaniu komisji stałej, albo z własnej inicjatywy, albo na wniosek jednej trzeciej aktywnych kanoników”²⁷, „kapituła gromadzi się również z okazji innych, szczególnych uroczystości wskazanych przez prepozyta”²⁸, „Posiedzenia kapitulne są: (...) nadzwyczajne, jeżeli są zwoływane w nagłych przypadkach lub na prośbę arcybiskupa lub co najmniej jednej trzeciej Kanoników”²⁹.

---

²³ *Capitolo della Cattedrale di Brindisi. Statuto* (24 novembre 2002), cap. III, art. 2, www.brindisiweb.it, (dostęp: 3. 01. 2018).

²⁴ *Statuten des Limburger Domkapitels* (21 Januar 2015), § 13, <https://www.bistum-limburg.de>, (dostęp: 4 01 2018).

²⁵ *Statuty Szczecińskiej Kapituły Katedralnej*, art. 37.

²⁶ *Estatutos del Venerable Cabildo Eclesiástico Metropolitano de la Arquidiócesis de Santa Fe de la Vera Cruz Aprobado por el Sr. Arzobispo de Santa Fe de la Vera Cruz Don José María Arancedo*, art. 48. „Sesje nadzwyczajne Kapituły odbywają się: gdy zdaniem prepozyta zachodzi taka potrzeba, na polecenie Arcybiskupa Metropolity, na umotywowany pisemnie wniosek przynajmniej sześciu kanoników”. *Statuty Kamięńskiej Kapituły Kolegiackiej*, art. 36.

²⁷ *Estatutos del Cabildo de la s. i. catedral basílica metropolitana de s. María de Valencia*, art. 110, nr 3.

²⁸ *Statuty Krośnieńskiej Kapituły Kolegiackiej*, st. 7.

²⁹ *Capitolo della Cattedrale di Brindisi. Statuto*, cap. III, art. 1.

Niekiedy statuty kapitulne określają miejsce posiedzeń kapitulnych. Autorzy *Statutów Katedralnej Kapituły Łowickiej* stwierdzają, że „miejszem zwyczajnym posiedzenia Kapituły jest kapitułarz katedralny, chyba że prepozyt zadecyduje inaczej”³⁰. W świetle *Statutu Kapituły Kolegiackiej w Mielcu* „sesje zwyczajne odbywają się przynajmniej raz w roku pod koniec grudnia, w miejscu wyznaczonym przez prepozyta”³¹, natomiast *Statut Kapituły Katedralnej w Tarnowie* informuje, że „sesja zwyczajna odbywa się przynajmniej raz w roku w czasie i miejscu wyznaczonym przez prepozyta”³², a zgodnie ze *Statutem Kieleckiej Kapituły Katedralnej* „Kapituła Katedralna zobowiązana jest zbierać się w oznaczonym czasie i miejscu na naradę nad sprawami Kapituły”³³.

Gdy idzie o zwoływanie zebrań kanonickich, czyni to zasadniczo przewodniczący kapituły (prepozyt). Statuty kapitulne stanowią

---

³⁰ *Statuty Katedralnej Kapituły Łowickiej, (Editio emendata)* (25 marca 1997), art. 25, Archiwum Kurii Diecezjalnej w Łowiczu,teczka: „Statuty Katedralnej Kapituły Łowickiej”.

³¹ *Statut Kapituły Kolegiackiej w Mielcu*, art. IX § 3.

³² *Statut Kapituły Katedralnej w Tarnowie* (22 grudnia 2001), art. IV § 2, *Currenda* 151 (2001), nr 4, s. 531-539. *Statuty Włocławskiej Kapituły Bazyliki Katedralnej* (28 marca 2013), art. 33, *Kronika Diecezji Włocławskiej* 96 (2013), nr 10, s. 533-543. „Sesje muszą odbywać się w jednej z sal Katedry Metropolitalnej i nigdy poza nią bez uzasadnionej i wyjątkowej przyczyny, w takim przypadku miejsce celebracji zostanie podane”. *Estatutos del Venerable Cabildo Eclesiástico Metropolitano de la Arquidiócesis de Santa Fe de la Vera Cruz Aprobado por el Sr. Arzobispo de Santa Fe de la Vera Cruz Don José María Arancedo*, art. 53.

³³ *Statut Kieleckiej Kapituły Katedralnej*, w: Zarządzenia posynodalne biskupa kieleckiego (instrukcje, statuty, wzory pism), art. 27, Kielce 2002, s. 75-80. 8 1. „Miejscem zwyczajnego posiedzenia kapituły jest plebania Parafii Najświętszej Maryi Panny Matki Kościoła w Gołdapi, do czasu wejścia w posiadanie własnego kapitułarza”. *Statut Sambijskiej Kapituły Kolegiackiej* (25 lipca 1990), art. 22 § 2, w: Archiwum Kurii Diecezjalnej w Ełku, Teczka: „Statut Sambijskiej Kapituły Kolegiackiej”. „Miejscem sesji jest parafia św. Floriana, chyba że prepozyt zadecyduje inaczej, mając ku temu ważny powód”. *Statut Kapituły Kolegiackiej przy bazylice św. Floriana w Krakowie* (1 września 2011), art. 35, w: Archiwum Kurii Archidiecezjalnej Krakowskiej, Teczka: „Statut Kapituły Kolegiackiej przy bazylice św. Floriana w Krakowie”.

bowiem: „wszelkiego rodzaju sesje zwołuje prepozyt, informując członków Kapituły o programie, czasie i miejscu obrad. Powiadamia o tym także Arcybiskupa Metropolite³⁴, „sesje zwyczajne odbywają się raz w roku, w święto Przemienienia Pańskiego. Wyjątkowo taka sesja może odbyć się w innym czasie i miejscu, wyznaczonym przez prepozyta. Ponadto, w razie potrzeby, prepozyt może zwołać sesję nadzwyczajną, powiadamiając o tym kanoników, przynajmniej dwa tygodnie przed wyznaczonym terminem³⁵, przewodniczący ma kompetencje „zwoływać i przewodniczyć sesjom kapitulnym (...) – chyba że zwołuje i przewodniczy im arcybiskup³⁶, „dziekan może własną powagą zwoływać nadzwyczajne sesje, kiedy tylko uzna to za stosowne i kiedy musi to uczynić na prośbę arcybiskupa lub bezwzględnej większości kanoników gremialnych, którzy muszą wyrazić, przynajmniej w sposób ogólny, przedmiot zwołania³⁷, dziekan ma prawo „zwołać i przewodniczyć sesjom kapitulnym³⁸, „posiedzenie kapituły uważa się za zwołane bez specjalnego zaproszenia³⁹.

Według *Statutu Kieleckiej Kapituły Katedralnej* „prawo zwoływania Kapituły przysługuje Biskupowi Kieleckiemu — jeśli na sesji mają być rozpatrywane i załatwiane sprawy diecezji, w innych wypadkach prawo to należy do przewodniczącego Kapituły lub innego kanonika wyznaczonego przez przewodniczącego⁴⁰, „kapituła przewodniczy archidiakon. Zwoływanie posiedzeń Kapituły należy do niego⁴¹. Natomiast *Statuten des Limburger Domkapitels* stanowią: „dziekan zwołuje w odpowiednim czasie comiesięczne posiedzenia zwyczajne

---

³⁴ *Statuty Szczecińskiej Kapituły Katedralnej*, art. 38.

³⁵ *Statut Kapituły Kolegiackiej w Garwolinie*, art. III § 2 B.

³⁶ *Estatutos del Cabildo de la s. i. catedral basilica metropolitana de s. María de Valencia*, art. 51, nr 2.

³⁷ *Estatutos del Venerable Cabildo Eclesiástico Metropolitano de la Arquidiócesis de Santa Fe de la Vera Cruz Aprobado por el Sr. Arzobispo de Santa Fe de la Vera Cruz Don José María Arancedo*, art. 48.

³⁸ TAMŻE, art. 25 c.

³⁹ *Statuten des Limburger Domkapitels*, § 13.

⁴⁰ *Statut Kieleckiej Kapituły Katedralnej*, art. 27.

⁴¹ *Capitolo della Cattedrale di Brindisi. Statuto*, cap. III, art. 1.

na podstawie pisemnego zaproszenia z podaniem porządku obrad. W szczególnych przypadkach biskup diecezjalny może również zwołać posiedzenie lub zlecić jego zwołanie przez dziekana⁴².

Niektóre statuty określają sposób zwoływania obrad kapitulnych. Oto przykładowe dyspozycje: „wszelkiego rodzaju sesje zwołuje prepozyt, informując członków Kapituły o programie, czasie i miejscu obrad. Powiadamia o tym także Arcybiskupa Metropolite⁴³, „ponadto, w razie potrzeby, prepozyt może zwołać sesję nadzwyczajną, powiadamiając o tym kanoników, przynajmniej 2 tygodnie przed wyznaczonym terminem⁴⁴, „wszelkiego rodzaju sesje zwołuje prepozyt, informując członków Kapituły o programie, czasie i miejscu obrad. Powiadamia o tym także Arcybiskupa Metropolite⁴⁵, „jedynie na zebrania nadzwyczajne konieczne jest uprzednie powiadomienie pisemne⁴⁶, „na wszystkie nadzwyczajne sesje wymagane jest pisemne, telefoniczne lub inne wiarygodne wezwanie od każdego z kanoników zwyczajnych, z dokładnym wskazaniem dnia, godziny i przedmiotu spotkania⁴⁷, „zwyczajne zebrania są zwoływane przez Archidiacona na osobiste zaproszenie z tygodniowym wyprzedzeniem, z wyjątkiem nagłych przypadków⁴⁸.

2. Uczestnicy zebrań kapitulnych

Przepisy statutowe dotyczące się zebrań kapitulnych określają osoby, które biorą udział w tych zgromadzeniach. Jest to istotne, gdyż ma to konsekwencje odnośnie do ważności uchwał. Statuty regulują kwestię uczestnictwa w następujący sposób: „do udziału w sesjach zobowiązani są wszyscy kanonicy gremialni Kapituły. Do ważności

---

⁴² *Statuten des Limburger Domkapitels*, § 14, nr 1.

⁴³ *Statuty Szczecińskiej Kapituły Katedralnej*, art. 38.

⁴⁴ *Statut Kapituły Kolegiackiej w Garwolinie*, art. III § 2 B.

⁴⁵ *Statuty Kamińskiej Kapituły Kolegiackiej*, art. 37.

⁴⁶ *Statut Kieleckiej Kapituły Katedralnej*, art. 27 c.

⁴⁷ *Estatutos del Venerable Cabildo Eclesiástico Metropolitano de la Arquidiócesis de Santa Fe de la Vera Cruz Aprobado por el Sr. Arzobispo de Santa Fe de la Vera Cruz Don José María Arancedo*, art. 47.

⁴⁸ *Capitolo della Cattedrale di Brindisi. Statuto*, cap. III, art. 1.

uchwał niezbędna Jest obecność $\frac{2}{3}$ aktualnej liczby kanoników gremialnych⁴⁹, „wszyscy kapitulni są zobowiązani do uczestnictwa w tych sesjach (kapitulnych JA)”⁵⁰, „prawa kanoników: (...) uczestnictwo w sesjach kapitulnych”⁵¹, „kanonicy gremialni mają prawo i są zobowiązani do uczestniczenia we wszystkich sesjach Kapituły. Każda nieobecność powinna być usprawiedliwiona”⁵², „do udziału w sesjach zobowiązani są wszyscy kanonicy gremialni Kapituły. Do ważności uchwał niezbędna jest obecność $\frac{2}{3}$ aktualnej liczby kanoników gremialnych”⁵³, „do ważności posiedzeń i uchwał wymagana jest zwykła większość, chyba że Kodeks w konkretnych sprawach wymaga inaczej”⁵⁴, „kanonicy aktywni mają prawo i obowiązek uczestniczenia we wszystkich sesjach kapitulnych, jeżeli nie są oni prawnie przeszkodzeni, i mają w nich prawo głosu i głosowania”⁵⁵. Według *Statutów Katedralnej Kapituły Łowickiej* „kapituła zbiera się na sesjach zwyczajnych i nadzwyczajnych w gronie kanoników rzeczywistych, na które prepozyt zaprasza Biskupa Łowickiego”⁵⁶.

Zasadniczo, i to z głosem stanowczym, uczestniczą w posiedzeniach kapitulnych tylko kanonicy gremialni (rzeczywiści). Niekiedy jednak statuty zezwalają na uczestnictwo w tych spotkaniach kanonikom honorowym⁵⁷, ale tylko z głosem doradczym, np. „kanonicy

---

⁴⁹ *Statuty Szczecińskiej Kapituły Katedralnej*, art. 39.

⁵⁰ *Estatutos del Venerable Cabildo Eclesiástico Metropolitano de la Arquidiócesis de Santa Fe de la Vera Cruz Aprobado por el Sr. Arzobispo de Santa Fe de la Vera Cruz Don José María Arancedo*, art. 44.

⁵¹ *Estatutos del Cabildo de la s. i. catedral basilica metropolitana de s. María de Valencia*, art. 104, nr 5.

⁵² *Statut Kapituły Kolegiackiej w Garwolinie*, art. III § 2.

⁵³ *Statuty Kamińskiej Kapituły Kolegiackiej*, art. 38.

⁵⁴ *Capitolo della Cattedrale di Brindisi. Statuto*, cap. III, art. 1.

⁵⁵ *Estatutos del Cabildo de la s. i. catedral basilica metropolitana de s. María de Valencia*, art. 109.

⁵⁶ *Statuty Katedralnej Kapituły Łowickiej*, art. 24 § 1.

⁵⁷ Nowe prawo kanoniczne nie wspomina o możliwości mianowania przez biskupa diecezjalnego kanoników honorowych (*canonici ad honorem, honorarii*). Ponieważ jednak nie wyklucza się ich wyraźnie, dlatego statut kapitulny może nadal przewidywać ich istnienie obok kanoników gremialnych, czyli rzeczywistych. W takim

honorowi mogą być zapraszani na posiedzenia Kapituły z prawem głosu doradczego”⁵⁸, „kanonicy honorowi mogą być zapraszani na posiedzenia Kapituły z prawem głosu doradczego”⁵⁹, „kanonicy honorowi mogą być zaproszeni na niektóre sesje Kapituły, jednak tylko z głosem doradczym”⁶⁰, „dwa razy do roku cała Kapituła (wszyscy kanonicy gremialni i honorowi) ma obowiązek brać udział w uroczystej sesji”⁶¹, „kanonicy honorowi mogą być zaproszeni na posiedzenia Kapituły Katedralnej, jednak bez prawa głosu”⁶², „kanonicy honorowi (...) nie biorą jednak udziału w zebraniach i decyzjach Kapituły, ponieważ nie mają głosu czynnego lub biernego i nie mogą sprawować żadnego urzędu w Kapitulie”⁶³.

Autorzy statutów kapitulnych dużą wagę przywiązują do obowiązku uczestnictwa w posiedzeniach kapitulnych. Żądają udziału w zebraniach, a nieobecnych zobowiązują do usprawiedliwienia absencji. Statuty postanawiają: „kanonicy gremialni mają prawo i są zobowiązani do uczestniczenia we wszystkich sesjach Kapituły. Każda nieobecność powinna być usprawiedliwiona”⁶⁴, „wszyscy kanonicy gremialni są zobowiązani do uczestniczenia w posiedzeniach, każda nieobecność winna być usprawiedliwiona”⁶⁵, „każdy z kanoników gremialnych jest obowiązany uczestniczyć w sesjach, zaś w razie poważnej przeszkody usprawiedliwić nieobecność”⁶⁶. Bardzo stanowczo kwestię obecności na zebraniach kapitulnych traktuje *Statut Kieleckiej Kapituły Katedralnej*: „Członkowie Kapituły mają obowiązek

---

wypadku do wyłącznej kompetencji biskupa diecezjalnego należy ich mianowanie zgodnie z kan. 509 § 2.

⁵⁸ *Statuty Szczecińskiej Kapituły Katedralnej*, art. 49.

⁵⁹ *Statuty Myśliborskiej Kapituły Kolegiackiej*, art. 48.

⁶⁰ *Statut Kapituły Kolegiackiej w Garwolinie*, art. III § 3.

⁶¹ *Statuty Krośnieńskiej Kapituły Kolegiackiej*, st. 7.

⁶² *Statut Kieleckiej Kapituły Katedralnej*, art. 28.

⁶³ *Statuto del Capitolo Cattedrale Chiesa Cattedrale di Patti* (16 novembre 2012), art. 1 § 4, www.diocesipatti.it, (dostęp: 3. 01. 2018).

⁶⁴ *Statut Kapituły Kolegiackiej w Garwolinie*, art. III § 2.

⁶⁵ *Statut Kapituły Katedralnej w Tarnowie*, art. IV § 5.

⁶⁶ *Statut Kapituły Kolegiackiej w Mielcu*, art. IV § 5.

brać udział we wszystkich posiedzeniach Kapituły. Kanonik, który bez usprawiedliwienia opuści trzy kolejne posiedzenia, winien być przez przewodniczącego Kapituły upomniany na piśmie. Gdyby takie upomnienie nie odniosło pożądanego skutku, to po czwartym opuszczeniu posiedzenia przewodniczący Kapituły powiadamia pisemnie Biskupa Kieleckiego, że na mocy statutu dany kanonik milcząco zrzeka się kanonikatu”⁶⁷.

3. Przebieg i przedmiot obrad kanonickich

Sesje kanonickie są zebraniem prawnie określonymi, formalnymi i oficjalnymi. Stąd statuty, którym powierza się regulację tych zgromadzeń, niejednokrotnie określają przebieg wspomnianego zebrania.

Ustala się przede wszystkim, kto przewodniczy sesjom kanonicznym. *Statuty Szczecińskiej Kapituły Katedralnej* stwierdzają: „sesjom przewodniczy prepozyt, a w razie przeszkody dziekan, kustosz, lub teolog Kapituły, w oparciu o ustalony porządek dzienny”⁶⁸. Identycznie stanowią *Statuty Kamińskiej Kapituły Kolegiackiej*: „sesjom przewodniczy prepozyt, a w razie przeszkody promotor, kustosz, lub teolog Kapituły, w oparciu o ustalony porządek dzienny”⁶⁹, natomiast *Statuty Kapituły Katedralnej Toruńskiej* określają: „do obowiązków prepozyta należy: (...) przewodniczenie obradom kapitulnym”⁷⁰, z kolei *Statut Kapituły Katedralnej w Tarnowie* informuje: „obowiązki prepozyta są następujące: zwoływanie sesji Kapituły; przewodniczenie jej obradom”⁷¹, a *Statut Kapituły Kolegiackiej w Mielcu*, że „obowiązki prepozyta Kapituły są następujące: (...) zwoływanie sesji Kapituły, przewodniczenie jej obradom”⁷². *Statuto del Capitolo Cattedrale Chiesa Cattedrale di Patti* informuje: przewodniczący „zwołuje

---

⁶⁷ *Statut Kieleckiej Kapituły Katedralnej*, art. 31.

⁶⁸ *Statuty Szczecińskiej Kapituły Katedralnej*, art. 40.

⁶⁹ *Statuty Kamińskiej Kapituły Kolegiackiej*, art. 39.

⁷⁰ *Statuty Kapituły Katedralnej Toruńskiej* (21 października 1992), art. 11, nr 4, w: *Uchwały Pierwszego Synodu Diecezji Toruńskiej. Prawo partykularne Kościoła Toruńskiego*, Toruń 2011, s. 181-188.

⁷¹ *Statut Kapituły Katedralnej w Tarnowie*, art. II § 6.

⁷² *Statut Kapituły Kolegiackiej w Mielcu*, art. VII § 3 f-g.

Kapitułę i przewodniczy jej obradom, czuwając nad wykonaniem podjętych decyzji i w razie potrzeby informując o nich biskupa⁷³, a według *Statutu Kieleckiej Kapituły Katedralnej* „zebraniom przewodniczy przewodniczący Kapituły, a w razie jego nieobecności pierwszy kanonik według porządku pierwszeństwa⁷⁴”.

Statuty kapitulne stanowią, że spotkania kapitulne winny mieć ustalony porządek obrad. Można przytoczyć przykładowo następujące normy: „sesjom przewodniczy prepozyt, a w razie przeszkody promotor, kustosz, lub teolog Kapituły, w oparciu o ustalony porządek dzienny⁷⁵”, „sesje powinny (odbywać się) zgodnie z programem ustalonym przez prepozyta⁷⁶”, „Porządek sesji jest następujący: po Mszy świętej /lub po modlitwie pod przewodnictwem prepozyta w przypadku sesji nadzwyczajnej/ następuje odczytanie protokołu z ostatniej sesji. Następnie omawia się sprawy przewidziane porządkiem obrad⁷⁷”.

Statuty kapitulne określają niejednokrotnie przebieg zebrania kanonickiego. Oto przykładowe normy: „sesja rozpoczyna się modlitwą do Ducha Świętego i odczytaniem sprawozdania z poprzedniego posiedzenia, po czym następują właściwe obrady. Obrady kończą się modlitwą – zgodnie z tradycją – za zmarłych członków Kapituły⁷⁸”, „na uroczystą sesję zasadniczo składają się następujące części: modlitewna (Msza św. lub adoracja Najświętszego Sakramentu), spotkanie robocze związane z zadaniami i potrzebami Kapituły, wspólny posiłek⁷⁹”, „sesje powinny rozpoczynać się odmówieniem odpowiedniej części Liturgii godzin w Kolegiacie, a następnie po przejściu do sali obrad, odczytuje się protokół z poprzedniego posiedzenia i odbywa właściwe obrady, zgodnie z programem ustalonym przez

---

⁷³ *Statuto del Capitolo Cattedrale Chiesa Cattedrale di Patti*, art. 5 § 2 a.

⁷⁴ *Statut Kieleckiej Kapituły Katedralnej*, art. 29.

⁷⁵ *Statuty Kamińskiej Kapituły Kolegiackiej*, art. 39. *Statuty Szczecińskiej Kapituły Katedralnej*, art. 40.

⁷⁶ *Statut Kapituły Kolegiackiej w Garwolinie*, art. III § 2 C.

⁷⁷ *Statut Kapituły Kolegiackiej przy bazylice św. Floriana w Krakowie*, art. 38.

⁷⁸ *Statut Kapituły Katedralnej w Tarnowie*, art. IV § 6.

⁷⁹ *Statuty Krośnieńskiej Kapituły Kolegiackiej*, st. 7.

prepozyta⁸⁰, „sesja generalna z reguły rozpoczyna się Mszą świętą koncelebrowaną pod przewodnictwem prepozyta. Po sesji Kapituła odmawia w kościele kolegiackim stosowną do pory dnia część Liturgii Godzin. (...) Porządek sesji jest następujący: po Mszy świętej /lub po modlitwie pod przewodnictwem prepozyta w przypadku sesji nadzwyczajnej/ następuje odczytanie protokołu z ostatniej sesji. Następnie omawia się sprawy przewidziane porządkiem obrad⁸¹, „sesje Kapituły zaczynają się Mszą św. lub wspólną modlitwą brewiarzową. Modlitwie brewiarzowej przewodniczy kanonik penitencjarz⁸². *Statuty Krośnieńskiej Kapituły Kolegiackiej* przewidują, że „Każdy kanonik kapituły ma prawo wnoszenia pod obrady sesji swoich wniosków, które mogą stać się uchwałami, jeśli w głosowaniu uzyskają poparcie większości obecnych na zebraniu kanoników⁸³, natomiast *Estatutos del Venerable Cabildo Eclesiástico Metropolitano de la Arquidiócesis de Santa Fe de la Vera Cruz* stwierdzają, jak następuje: „sprawy, które mają być rozpatrywane na sesji, są zgłaszane na sesji zwyczajnej. Każdy kanonik zwyczajny może zaproponować Kapitulę nową sprawę, ale nie do omówienia na tej samej sesji, ale na następnej, która to kwestia musi być rozpatrzona w głosowaniu większości obecnych⁸⁴.

Kan. 506 § 1 stanowi, że na odbywanych zebraniach kapitulnych załatwia się sprawy związane z działalnością kapituły, co bardzo ogólnie określa tematykę tych spotkań. Statuty kapitulne czasem sugerują problematykę obrad kapitulnych. W tej kwestii w statutach spotyka się następujące postanowienia: „tematem zebrań Kapituły powinny być: uroczystości liturgiczne w Katedrze; sprawy zleczone Kapitulę przez Arcybiskupa Metropolity; inne sprawy wniesione przez członków Kapituły⁸⁵, „tematem zebrań Kapituły powinny być:

---

⁸⁰ *Statut Kapituły Kolegiackiej w Garwolinie*, art. III § 2 C.

⁸¹ *Statut Kapituły Kolegiackiej przy bazylice św. Floriana w Krakowie*, art. 37-38.

⁸² *Statuty Katedralnej Kapituły Łowickiej*, art. 26.

⁸³ *Statuty Krośnieńskiej Kapituły Kolegiackiej*, st. 7.

⁸⁴ *Estatutos del Venerable Cabildo Eclesiástico Metropolitano de la Arquidiócesis de Santa Fe de la Vera Cruz Aprobado por el Sr. Arzobispo de Santa Fe de la Vera Cruz Don José María Arancedo*, art. 50.

⁸⁵ *Statuty Szczecińskiej Kapituły Katedralnej*, art. 41.

uroczystości liturgiczne w katedrze i zagadnienia związane z kultem Bożym, sprawy zlecone Kapitułce przez Biskupa Włocławskiego oraz inne kwestie wniesione przez Prepozyta lub członków Kapituły, a także sprawy odnoszące się do katedry, jej wystroju i konserwacji”⁸⁶, „Uroczyste sesje Kapituły odbywają się raz w roku w dzień odpustu parafialnego ku czci św. Mateusza. Należy wówczas zapoznać kanoników ze stanem bieżącym zadań stojących przed Kapitułą, poddać dyskusji wyłaniające się trudności, rozważyć w razie potrzeby nowy dobór środków”⁸⁷, „podczas spotkania omawiane są tematy wskazane w piśmie zawiadamiającym oraz, za zgodą większości obecnych kapitulnych, inne tematy, które uważa się za odpowiednie do włączenia do porządku obrad. Podczas sesji zwyczajnej w miesiącu październiku planuje się działalność kapituły w nowym roku liturgicznym oraz przedstawiono sprawozdania z wyznaczonych urzędów”⁸⁸, „posiedzenie Kapituły powinno zawierać: odczytanie przez Sekretarza protokołu z ostatniej sesji oraz przedstawienie przez Prepozyta spraw, które mają być przedyskutowane, a także swobodna dyskusja, zakończona – jeśli potrzeba – głosowaniem”⁸⁹.

Redaktorzy statutów kanonickich umieszczają w tych zbiorach także dyspozycje odnoszącą się do sekretu kanonickiego. Otóż kanonicy biorący udział w zebraniach zobowiązani są do zachowania sekretu odnośnie do kwestii omawianych podczas sesji kapitulnych, jak i wyników głosowania. Można tytułem przykładu przytoczyć w tym miejscu następujące fragmenty statutów: „wszyscy członkowie Kapituły obowiązani są do zachowania sekretu co do spraw omawianych podczas sesji kapitulnych jak i wyników głosowania”⁹⁰, „wszyscy członkowie Kapituły, jak i zaproszeni goście są zobowiązani do

---

⁸⁶ *Statuty Włocławskiej Kapituły Bazyliki Katedralnej*, art. 39.

⁸⁷ *Statut Kapituły Kolegiackiej w Mielcu*, art. IX § 2.

⁸⁸ *Statuto del Capitolo Cattedrale Chiesa Cattedrale di Patti*, art. 21.

⁸⁹ *Statuty Kapituły Kolegiackiej Gdyńskiej* (26 czerwca 2001), § 25, nr 1, w: J. Więckowiak, *Kolegiata i kapituła w Gdyni*, Pelplin 2003, s. 45-52.

⁹⁰ *Statuty Szczecińskiej Kapituły Katedralnej*, art. 46. *Statuty Kamieńskiej Kapituły Kolegiackiej*, art. 45. *Statuty Myśliborskiej Kapituły Kolegiackiej*, art. 44.

zachowania tajemnicy co do spraw omawianych na posiedzeniu”⁹¹, „wszyscy członkowie Kapituły zobowiązani są do zachowania dyskrecji, co do spraw omawianych podczas zebrań kapitulnych, jak i wyników głosowania”⁹², „wszyscy kanonicy obowiązani są do zachowania tajemnicy zarówno co do spraw omawianych jak i przebiegu głosowania”⁹³, „członkowie Kapituły powinni zachować powściągliwość odnośnie spraw, które były omawiane podczas posiedzenia. W sprawach personalnych i tych, które Prepozyt określił jako tajne, członkowie Kapituły zobowiązani są do zachowania ścisłego milczenia, z wyjątkiem wypadku, gdyby Arcybiskup Metropolita Gdański autorytatywnie zażądał wyjawienia”⁹⁴.

Należy dodać, że sesje kapitulne, jako prawnie zwołane i odbyte zebrania, winny być protokołowane. Protokół to oficjalne, pisane na bieżąco sprawozdanie przebiegu rozmaitych posiedzeń, zebrań, obrad, wyborów itp. Sprawozdania takie służą później do sprawdzania legalności decyzji podejmowanych przez protokołowane gremia i ewentualnie stanowią materiał odwoławczy. Protokoły z sesji kapitulnej odczytywane są na następnym zebraniu. Statuty kapitulne określają tę kwestię następująco: „protokół z sesji kapitulnej uważa się za przyjęty, gdy po odczytaniu nie zostaną zgłoszone do niego zastrzeżenia. Przyjęty przez Kapitułę protokół podpisują: prepozyt i sekretarz”⁹⁵, „z przebiegu każdej sesji ma być sporządzony protokół. Zwyczajowo zadanie to przypada najmłodszemu nominacją kanonikowi gremialnemu. Jeśli jednak najmłodszym jest prepozyt, wówczas kolejny pod względem stażu w Kapitulie”⁹⁶, „sesja rozpoczyna się modlitwą do Ducha Świętego i odczytaniem sprawozdania z poprzedniego posiedzenia”⁹⁷, „Zebrania kapitulne zwołuje Prepozyt Kapituły, ilekroć jego zdaniem zachodzi tego potrzeba, a także

---

⁹¹ Statut Kieleckiej Kapituły Katedralnej, art. 30.

⁹² Statuty Włocławskiej Kapituły Bazyliki Katedralnej, art. 39.

⁹³ Statut Kapituły Kolegiackiej przy bazylice św. Floriana w Krakowie, art. 47.

⁹⁴ Statuty Kapituły Kolegiackiej Gdyńskiej, § 25, nr 2.

⁹⁵ Statuty Szczecińskiej Kapituły Katedralnej, art. 44.

⁹⁶ Statut Kapituły Kolegiackiej w Garwolinie, art. III § 2 E.

⁹⁷ Statut Kapituły Katedralnej w Tarnowie, art. IV § 6.

na polecenie Biskupa Włocławskiego oraz umotywowany wniosek trzech członków Kapituły. Protokół z posiedzenia, po przyjęciu go przez Kapitułę, podpisują Prepozyt i Sekretarz⁹⁸, „protokół z sesji sporządza sekretarz, prepozyt i sekretarz, po przyjęciu go przez Kapitułę, podpisują prepozyt i sekretarz⁹⁹”.

4. Podejmowanie uchwał

W kanonicznym porządku prawnym, podobnie jak w innych systemach, osoby fizyczne czy prawne podejmują różnego rodzaju działania. Stąd prawodawca kodeksowy zmierza m. in. do formalizacji tychże działań, aby bezpośrednio wywierały skutki prawne lub warunkowały działania prawne innych podmiotów. Kapituły podejmują decyzje poprzez akty kolegialne. Prawny akt kapitulny (*legitimus actus capitularis*) to kolegialne działanie kapituły zgodne z prawem. Prawodawca w kan. 506 § 1 wymaga, aby statuty kapituły określając warunki wymagane do ważności lub godziwości podejmowanych czynności, harmonizowały z wymogami kan. 119, który zawiera zasady generalne dotyczące aktów kolegialnych. Akt kolegialny to sposób podejmowania decyzji przez członków zespołu, w tym wypadku kanoników gremialnych, uprawnionych do czynnego uczestnictwa w formowaniu woli całości (akt kolegium, uchwała)¹⁰⁰.

---

⁹⁸ Statuty Włocławskiej Kapituły Bazyliki Katedralnej, art. 37.

⁹⁹ Statut Kapituły Kolegiackiej przy bazylice św. Floriana w Krakowie, art. 46.

¹⁰⁰ Por. R. SOBAŃSKI, *Komentarz do kan. 119*, w: *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*. T. 1. Ks. 1. Normy ogólne, J. Krukowski (red.), Poznań 2003, s. 195. Należy przypomnieć, że chociaż podczas prac nad rewizją Kodeksu z 1917 r. postulowano wprowadzenie definicji legalnej aktu kolegialnego, to jednak ostatecznie zrezygnowano z tego zamiaru, pozostawiając doktrynie wypracowanie tego typu definicji. Por. G. DZIERŻON, *Specyfika aktów występujących w kanonach 119 i 127 Kodeksu Prawa Kanonicznego*, Biuletyn Stowarzyszenia Kanonistów Polskich 26 (2013), s. 75. Odnośnie głosu *in blanco* w kolegialnych wyborach i decyzjach kanonicznych w świetle kan. 119 por. A. VIANA, *El voto en blanco en las elecciones y decisiones canónicas colegiales*, *Ius Canonicum* 37 (1997), nr 74, s. 678-684. Odnośnie formacji woli członków kolegium przez akt kolegialny por. C. REDAELLI, *La formazione della volontà di una persona giuridica per atto collegiale (can. 119, 2°)*, *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 13 (2000), nr 1, s. 83-98.

Podstawą aktu kolegialnego jest prawo głosu, z reguły równe, choć nie zawsze. Wytyczne kan. 119 dotyczą wyborów oraz podejmowania innych uchwał. Mają one charakter pomocniczy. Akty kolegialne wykonywane zgodnie z kan. 119 mogą być poprzedzone nieformalnymi naradami. Kan. 119 wprowadza granicę zdolności do podejmowania decyzji kolegialnych, wymaga, bowiem (inaczej niż kan. 101 § 1 KPK 17) obecności większości (nie mówi o większości osób, lecz o większej części, stąd w zespole 21-osobowym większość to 11 osób)¹⁰¹.

W kan. 119 KPK ustawodawca postanowił: „W odniesieniu do aktów kolegialnych, chyba, że w prawie lub w statutach inaczej zastrzeżono: 1. jeśli chodzi o wybory, to ma moc prawa co – przy obecności większości, tych którzy powinni być wezwani – odpowiada większości obecnych; po dwóch bezskutecznych głosowaniach, należy głosować na dwóch kandydatów, którzy otrzymali większość głosów, lub, jeśli ich jest więcej, dwóch najstarszych wiekiem; jeśli po trzecim głosowaniu pozostaje równowaga, ten jest wybrany, który jest starszy wiekiem; 2. jeśli chodzi o inne sprawy, to ma moc prawa, za czym – przy obecności większości tych, którzy powinni być wezwani – opowiada się bezwzględna większość obecnych; jeśli jednak po dwóch głosowaniach liczba głosów jest równa, wtedy przewodniczący może przeważać swoim głosem; 3. co zaś dotyczy wszystkich jako jednostek, musi być przez wszystkich zaaprobowane”¹⁰². Tak,

---

¹⁰¹ Por. R. SOBAŃSKI, *Komentarz do kan. 119*, s. 195-196; por. A. VIANA, *El voto en blanco en las elecciones y decisiones canónicas colegiales*, s. 680; por. C. REDAELLI, *La formazione della volontà di una persona giuridica per atto collegiale (can. 119, 2°)*, s. 84.

¹⁰² W odniesieniu do kan. 119, nr 1 Papieska Rada ds. Tekstów Prawnych ogłosiła jego autentyczną interpretację, według której: przy kanonicznym wyborze, według normy kan. 119, n. 1, nie jest wymagana w trzecim głosowaniu większość absolutna; wystarczy, poza wyjątkiem równej ilości głosów, większość względna. „D. Utrum in electionibus, ad normam can. 119, 1° peragendis, adhuc requiratur in tertio scrutinio maioritas absoluta suffragiorum eorum qui sunt praesentes, an, excepto casu paritatis, maioritas relativa sufficiat. R. Negative ad primam partem; affirmative ad secundam”, *Acta Apostolicae Sedis* 82 (1990), s. 845; por. T. ROZKRUT, *Papieska Rada ds. Tekstów Prawnych: interpretacja autentyczna kanonów Kodeksu z 1983 roku*, *Prawo Kanoniczne* 52 (2009) nr 1-2, s. 129-130; por. A. VIANA, *El voto en blanco*

więc w kwestii wszelkiego rodzaju wyborów, czy też innych spraw, co do których kapitulni podejmują decyzje na zebraniach, muszą być zachowane wskazania zawarte w kan. 119. Jednakże kanonicy podejmując akty kolegialne muszą stosować się do swoich statutów, w których należy określić obowiązkowo warunki wymagane do ważności lub godziwości podejmowanych czynności, z zachowaniem jednak przepisów prawa powszechnego, czyli wspomnianego kan. 119¹⁰³. Do aktów kapitulnych nie odnosi się pierwsze zdanie kan. 119 KPK, które brzmi: „w odniesieniu do aktów kolegialnych, chyba, że w prawie lub w statutach inaczej zastrzeżono”, gdyż właśnie statuty kapitulne nie mogą zastrzegać inaczej jak tylko respektując kan. 119, o czym wyraźnie w kan. 506: statuty kapitulne „winny (...) również określić warunki wymagane do ważności lub godziwości podejmowanych czynności, z zachowaniem jednak przepisów prawa powszechnego”. Kapitulny akt kolegialny dotyczy w pierwszym rzędzie uchwalenia statutu kapituły, który przedstawia się do zatwierdzenia biskupowi diecezjalnemu. Natomiast wspomniany akt nie dotyczy zmiany ani zniesienia statutu, gdyż jest to możliwe dopiero po aprobacie biskupa diecezjalnego, a wtedy kanonicy bądź na nowo, bądź w części, nowym aktem kapitulnym znoszą lub zmieniają swój statut, aby sporządzić nowy lub zmieniony i poddać go aprobacie biskupa diecezjalnego. Wspomniana aprobata biskupa jest niezbędna dla jego ważności normatywnej, jak i dla jego ewentualnej modyfikacji lub uchylenia, aby statut miał moc wewnętrznego prawa danej kapituły¹⁰⁴.

---

en las elecciones y decisiones canónicas colegiales, s. 679-680; por. C. REDAELLI, *La formazione della volontà di una persona giuridica per atto collegiale (can. 119, 2°)*, s. 83-84.

¹⁰³ Por. C. REDAELLI, *La formazione della volontà di una persona giuridica per atto collegiale (can. 119, 2°)*, s. 84.

¹⁰⁴ Por. F. LOZA, *Comentario a los cán. 503-510*, w: *Comentario exegético al Código de Derecho Canónico*, A. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez-Ocaña (red.), t. 2, cz. II, wyd. 2, Pamplona 1996, s. 1176-1177. Sporządzony statut kapituły, jak i wszelkie jego zmiany lub uchylenie wymaga *aprobatio* biskupa diecezjalnego (kan. 505), czyli jego aprobaty, a nie tylko oświadczenia, że nie ma do nich zastrzeżeń (*recognitio*).

Statuty Szczecińskiej Kapituły Katedralnej następująco normują kwestię głosowania na zebraniach kapitulnych: „Uchwały podczas sesji Kapituła podejmuje kolegialnie, zachowując następujące zasady: a) gdy chodzi o wybory: prawnie zostaje wybrany ten, kto przy obecności większości uprawnionych do głosowania uzyskał bezwzględną większość głosów, po dwóch głosowaniach bezskutecznych, należy głosować na dwóch kandydatów, którzy otrzymali najwięcej głosów, a jeśli takich jest więcej – na dwóch najstarszych wiekiem; jeśli w trzecim głosowaniu obaj kandydaci otrzymali jednakową ilość głosów, za wybranego należy uważać tego, który jest starszy wiekiem (por. kan. 119, 1° KPK); b) gdy chodzi o inne sprawy: wiążąca uchwała zapada – przy obecności większości uprawnionych do głosowania – bezwzględną większością głosów; Jeśli jednak po dwóch głosowaniach ilość głosów jest równa, przewodniczący może swoim głosem sprawę rozstrzygnąć (por. kan. 119, 2° KPK); c) gdy sprawa dotyczy wszystkich jako jednostek, musi być zaaprobowana przez wszystkich (por. kan. 119,3° KPK). Głosowanie dotyczące wyborów oraz innych spraw personalnych odbywa się tajnie, dotyczące zaś innych spraw może odbywać się w sposób jawny, przy czym na głosowanie jawne muszą się zgodzić wszyscy obecni na sesji.

Skrutatorami podczas głosowania są dwaj najmłodszy nominacją kanonicy gremialni. Ich zadaniem jest zebranie głosów, sprawdzenie wobec przewodniczącego czy liczba oddanych głosów odpowiada liczbie głosujących, policzenie i ogłoszenie wyników. (...). W sprawach niecierpiących zwłoki prepozyt może pismem okólnym zebrać głosy członków kapituły”¹⁰⁵.

Z kolei *Statuty Kapituły Kolegiackiej Gdynińskiej* kwestię głosowań kapitulnych określają jak następuje: „aby akty lub uchwały Kapituły były ważne i czynności Kapituły zadość czyniły prawu, muszą być spełnione następujące warunki: 1. Kapituła musi być zwołana zgodnie

---

Otwiera to biskupowi diecezjalnemu możliwość zdecydowanego wpływania na kształt statutu kapituły. G. BIER, *Cabildo de canónigos*, s. 782.

¹⁰⁵ *Statuty Szczecińskiej Kapituły Katedralnej*, art. 42-44 i 47. *Statuty Kamieńskiej Kapituły Kolegiackiej*, art. 41-43, 46.

z prawem. 2. Kanonicy muszą być powiadomieni o porządku i tematyce posiedzenia. 3. Aby czynności były załatwiane wspólnie, tj. by wysłuchane zostały wszystkie głosy, a wspólne omawianie sprawy zostało w całości zakończone. 4. Aby większość obecnych wyraziła zgodę. 5. Aby członkowie Kapituły byli obecni przynajmniej w dwóch trzecich. Do ważności uchwały Kapituły wystarczy zgoda większości obecnych. Jeśli liczba głosów za i przeciw jest równa, rozstrzyga swoim głosem Prepozyt Kapituły. Prawo nie wymaga tajności głosowania, ale wypada, by w ważniejszych sprawach wszyscy członkowie Kapituły głosowali tajnie. Votum separatim należy składać pojedynczo na piśmie na ręce Sekretarza Kapituły w czasie trwania posiedzenia. W wypadkach nadzwyczajnych i niezwykle pilnych Kapituła, zwołana w sposób właściwy, działa zgodnie z prawem, a jej zarządzenia obowiązują wszystkich Kanoników, jeśli obecnych jest przynajmniej połowa członków Kapituły. Wątpliwości odnośnie do ważności działań członków Kapituły lub do słuszności zwołania sesji nadzwyczajnej, rozstrzyga Arcybiskup Metropolita Gdański, wysłuchawszy oddzielnie zdania Prałatów Kapitulnych i tych Kanoników, których sprawa dotyczy. Jeśli sprawa przedłożona Kapitulie dotyczy osobiście któregoś z Kanoników, nie może on być obecny na posiedzeniu, i to przez cały czas trwania dyskusji nad sprawą¹⁰⁶.

Statuty Włocławskiej Kapituły Bazyliki Katedralnej odnośnie do głosowań kanonickich syntetycznie stwierdzają: „do udziału w zebraniach zobowiązani są wszyscy kanonicy gremialni Kapituły. Do ważności uchwał niezbędna jest obecność 2/3 aktualnej liczby kanoników. Podczas posiedzeń Kapituła podejmuje uchwały kolegialnie, zachowując zasady zawarte w kan. 119 KPK. Głosowanie dotyczące wyborów oraz spraw personalnych odbywa się tajnie¹⁰⁷.”

---

¹⁰⁶ *Statuty Kapituły Kolegiackiej Gdyńskiej* (26 czerwca 2001), § 20-24; por. *Statuty Katedralnej Kapituły Łowickiej*, art. 28-29.

¹⁰⁷ *Statuty Włocławskiej Kapituły Bazyliki Katedralnej*, art. 34; por. *Statut Kapituły Kolegiackiej przy bazylice św. Floriana w Krakowie*, art. 39-45, 48.

Wnioski

1. Sesje kapitulne mają kluczowe znaczenie dla owocnej działalności kolegiów kanonicznych.
2. Zebrania kanoniczne mają służyć omawianiu i przyjmowaniu na płaszczyźnie kanonicznej różnych uchwał, czy dokonywaniu różnych wyborów (głosowanie), a także konfrontacji aktywności kapituły z prawem powszechnym, partykularnym i własnym statutem, który kapituła sama uchwała aktem kapitulnym, a zatwierdza go biskup diecezjalny.
3. Należy obowiązkowo umieszczać w statutach kapitulnych przepisy o zebraniach kapitulnych, zgodnie z kan. 506 § 1.
4. Przepisy statutu powinny określać zwoływanie zebrań kanonicznych, ich przebieg, uczestnictwo w nich oraz precyzować kwestię głosowań kanonicznych zgodnych z kan. 119 KPK.
5. Warto, aby kapituły posiadały własne regulaminy, w których dokładnie by określano przebieg zebrań kapitulnych. Aktualny porządek obrad winien być przekazany kapitulnym razem z wezwaniem na sesję.
6. Sesje kapitulne powinny dzielić się na część liturgiczną (msza św., czy celebrowanie liturgii godzin) i część poświęconą właściwym obradom.
7. Kanonicy na zebraniach winni mieć prawo swobodnej dyskusji, jak również możliwość przedstawiania określonych kwestii do omówienia, czy poddania ich głosowaniu.
8. Byłoby pożyteczne zapraszać na ważniejsze spotkania kapitulne biskupa diecezjalnego, celem określenia warunków owocnej współpracy kapituły z biskupem, zwłaszcza w kościele katedralnym.

Meetings of the chapter (can. 506 § 1)

The aim of the article is to present the legal aspects of the chapter meetings in the light of applicable law. The first part elaborates on the issue of convening chapter meetings. The second part depicts the problem of the participants of the chapter sessions, the third part deals with the course

and subject of the canonical debates. Finally, the fourth part is dedicated to the issue of adopting resolutions by the canons. The article ends with conclusions and references.

SŁOWA KLUCZOWE: kapituła; kanonik; zebranie; głosowanie; statuty

KEYWORDS: chapter; canon; meeting; vote; statutes

NOTA O AUTORZE

KS. DR HAB. JERZY ADAMCZYK – dr hab. nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego; wykładowca WSD w Radomiu.